

Socialförvaltningen

Socialnämnden

Handläggare:
Eiderbrant Ulf
Eikman Johan

Ansökan om verksamhetsbidrag till stöd för offer för människohandel

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att bevilja föreningen Hjälp till behövande verksamhetsbidrag med 975 000 kr till ett utvecklingsarbete med stöd till offer för människohandel

att uppdra till förvaltningen att följa upp verksamheten och behovet av insatser

Sammanfattning

Föreningen Hjälp till behövande ansöker om bidrag till att utveckla en verksamhet till stöd för personer som är offer för människohandel. Föreningen ser det som en utveckling av arbetet med härbärgat för socialt utsatta EU-medborgare och med en tydlig inriktning mot personer i utsatthet. Föreningen har under åren med härbärgat uppmärksammat behovet av stöd till personer som tvingas att tigga eller som utnyttjas till prostitution. Hjälp tillbehövande föreslår en uppsökande verksamhet med en träffpunkt för att möta personer som är utsatta för människohandel. Verksamheten ska ha ett nära samarbete med polisen och socialförvaltningen.

Förvaltningen har i uppdrag av nämnden att säkerställa att kompetens finns inom förvaltningen med att möta en målgrupp som är utsatt för människohandel. Inom socialförvaltningen arbetar Nexus inom Avdelning vuxen för att hjälpa personer utsatta för sexuell exploatering. Mottagningsenheten inom Avdelning barn och ungdom har en upparbetad kompetens med att möta barn och ungdomar utsatta för människohandel. Förvaltningen föreslår en fortsatt utveckling inom verksamhetsområdet och ett fördjupat samarbete med civilsamhället och polisen i Uppsala.

Föredragning

Ansökan

Föreningen Hjälp till behövande har sedan 2014 drivit härbärgat för socialt utsatta EU-medborgare. Föreningen har beslutat att avveckla den verksamheten till förmån för att satsa på en verksamhet för offer för människohandel. Föreningen ser det som ett utvecklingsarbete inom ett område som är relativt nytt i Sverige. Under ett inledningsskede planerar föreningen att driva en träffpunktsverksamhet för att möta målgruppen och hjälpa med skydd och stöd. Verksamheten ska samverka med socialförvaltningen om ytterligare insatser med skyddat boende eller hjälp att återvända till hemlandet för målgruppen. Hjälp till behövande föreslår ett utvecklingsarbete i samverkan med socialförvaltningen och polisen för att utveckla arbetet med stöd till målgruppen.

Målgruppen är i första hand kvinnor utsatta för sexuell exploatering som tvingas till prostitution men också andra former av exploatering av människor.

Föreningen Hjälp till behövande har i samverkan med socialnämnden efterhand inriktat härbärgat till ett boende för personer som lever i utsatthet. Valet att avveckla härbärgat och att rikta insatserna mot en mer utsatt målgrupp får ses som ytterligare ett steg i en utveckling att erbjuda stöd och hjälp till personer i utsatthet. Med en sådan inriktning vill föreningen Hjälp till behövande vara ett komplement till socialtjänstens arbete med stöd till brottsoffer

Under en uppstart planeras två personer att arbeta heltid med en uppsökande och stödjande verksamhet och därutöver ska verksamheten anlita volontärer.

Hjälp till behövande är en förening inom församlingen Livets Ord. Föreningen driver även verksamheten Grottan och har andra projekt inom social verksamhet. Hjälp till behövande ansöker om 1 249 000 kr till driften av verksamheten och då ingår 200 tkr till lokalhyra för ett akutboende.

Människohandel

Socialtjänsten har ansvar för att hjälpa personer som är offer för människohandel. Polisen utreder brott och samverkar med socialtjänsten om skydd till brottsoffer. Socialtjänsten ska om behov finns, ordna ett boende för personen med relevanta skydds- och stödåtgärder. Om det gäller ett barn ska socialtjänsten särskilt verka för att barnets grundläggande behov och rättigheter tillvaratas.

Det är särskilt viktigt att personer som är offer för människohandel tidigt får information om sina rättigheter och skyldigheter samt om den fortsatta processen med brottsutredning och återvändande till hemlandet (om aktuellt). Till hjälp för socialtjänsten och polis finns två regionkoordinatorer stationerade i Västerås.

I Sverige har uppmärksamheten på människohandel ökat. Ökad rörlighet globalt har skapat nya möjligheter till exploatering och utnyttjande av människor. Fattiga människor utnyttjas och exploateras. Prostitution men också tvångsarbete har uppmärksamats som ett växande problem.

Statistik människohandel

Jämställdhetsmyndigheten har presenterat statistik över misstänkta fall av människohandel i Sverige under 2018. Under året uppmärksammades 205 vuxna personer som misstänkta offer för människohandel. Av dem var 163 kvinnor 52 män.

När det gällde barn så uppmärksammades 57 barn som misstänktes vara utsatta för människohandel samt 18 barn som var medföljande till vuxna utsatta för människohandel. Det är några få länder som dominerar statistiken bland personer utsatta för människohandel och det är Rumänien Bulgarien och Nigeria. När det gäller barnen så dominerar Marocko. Sexuell exploatering utgör den främsta bakgrunden till människohandel när det gäller kvinnor. Männen och pojkarna utnyttjas för kriminalitet.

Jämställdhetsmyndigheten konstaterar att människohandel är könsspecifik i sina uttryck och att hjälp- och stödåtgärderna också behöver vara könsspecifika.

Situationen i Uppsala

Att människohandel och prostitution förekommer även i Uppsala har uppmärksammats bl.a. genom några tingsrättsdomar under senare år. Polisen har riktat uppmärksamhet mot problemen med människohandel som förekommer i samband med socialt utsatta EU-medborgare som kommer till Sverige. Utsatta personer tvingas tigga, delta i stöder, prostituera sig eller utnyttjas för arbete. Socialförvaltningens uppsökare samverkar med polisen för att uppmärksamma personer i utsatthet. Genom verksamheten vid härbärgets deltar också föreningen Hjälptillbehövande i arbetet med att uppmärksamma utsatta personer och hjälpa dem till en bättre situation, främst genom att återvända till hemlandet. Regionkoordinatorerna mot människohandel och prostitution pekar på att sexhandeln har ökat och att det numera annonseras öppet på nätet.

Samverkan socialtjänst, polis och civilsamhälle

Det samarbete som har bedrivits i Uppsala mellan socialförvaltningen, polisen och civilsamhället har varit mycket framgångsrikt. Verksamheterna har utvecklat arbetsformer som har bidragit till en tryggare situation i Uppsala och en minskning av det öppna tiggeriet. Målgruppen har kunnat få hjälp, stöd och information om rättigheter och skyldigheter i det svenska samhället. Rollfördelningen mellan verksamheterna har varit tydlig där civilsamhället har varit hjälpsamt och stödjande medan övriga verksamheter har haft en mer myndighetspräglad roll och betonat gruppens skyldigheter.

Socialförvaltningens arbete mot människohandel

Människohandel kan sägas vara ett nytt arbetsområde för socialförvaltningen. Socialtjänstens ansvar för personer som är offer för människohandel är styrt av EU-direktiv och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Om det uppstår kostnader för insatser med skyddat boende etc. i samband med en polisutredning för personer som inte har uppehållstillstånd i Sverige så ansvarar Migrationsverket för de kostnaderna.

Socialtjänsten har ansvar för att ingripa när det gäller skydd och stöd till barn som vistas i kommunen oavsett om barnet uppehålls i Sverige eller inte. Mottagningsenheten inom Avdelning barn och unga har sedan flera år ett väl inarbetat arbetssätt kring barn som vistas tillfälligt med sina föräldrar i Sverige, samt även med ensamma barn och ungdomar som vistas här utan en förälder. Härbärgets för socialt utsatta EU-medborgare har varit en viktig tillgång i det arbetet.

Inom Avdelning vuxen har Nexus ansvaret för att arbeta mot offer för sexuell exploatering. Under året har fyra kvinnor varit aktuella på Nexus mot den bakgrunden.

Nexus tar hjälp av privata utförare och ideella verksamheter för skyddsplaceringar och hjälp med återvändandeprogram.

Ekonomiska konsekvenser

Verksamhetsbidraget tillförs budgeterade kostnader för insatser för socialt utsatta EU-medborgare. Stängningen av härbärgat innebär minskade fasta kostnader för nämnden avseende målgruppen. I förslag för Verksamhetsplan och budget gällande 2020 finns medel budgeterade enligt förslag till beslut.

De kostnader som uppstår i samband med placeringar av personer som är offer för människohandel är svårare att uppskatta. Om personen omfattas av polisutredning eller en rättsprocess så beviljas personen tillfälligt uppehållstillstånd av polisen. Nämnden kan då återsöka kostnader för skyddsboende och andra tillhörande kostnader hos Migrationsverket.

Förvaltningens bedömning

Föreningen Hjälp till behövandes har genom arbetet med härbärgat byggt relationer med målgruppen socialt utsatta EU-medborgare och de har kunnat skaffa sig ett förtroendekapital hos gruppen. Det är tillgångar som är viktiga för ett fortsatt arbete med målgruppen. Brottsoffer bör få skydd och stöd under en polisutredning och hjälp att återvända till hemlandet om de önskar så. Civilsamhället fyller en viktig funktion med att fånga upp och stödja utsatta människor

Om nämnden får kännedom om att någon är i behov av skydd så framgår det av socialtjänstlagen att nämnden ska göra en skyddsbedömning, det gäller även unga som är äldre än 18 år. Därmed anser förvaltningen att nämnden bör behålla ansvaret för skydd och inte bevilja medel för akutboende enligt ansökan. Inför en skyddsplacering krävs en individuell bedömning av behovet. Därmed föreslås kostnader för lokalhyra, mat och städkostnader och larm och försäkring inte beviljas.

Förvaltningen föreslår att föreningen Hjälp till behövande beviljas ett verksamhetsbidrag med 975 000 till att driva en uppsökande verksamhet för personer utsatta människohandel. Förvaltningen ser goda möjligheter till samverkan med föreningen till exempel vid skyddsplaceringar där föreningen kan bistå med kultur- och språkkompetens som annars kan vara svår att tillgå. Föreningen Hjälp till behövande föreslås inkomma med en rapport över arbetet med verksamheten i september 2020. Förvaltningen kommer att följa utvecklingen av verksamheten och samverka med föreningen om det fortsatta behovet av insatser.

Socialförvaltningen

Åsa Carlsson
tf Direktör